

Η ψυχολογική βία στο συναινετικό διαζύγιο

της Σόνιας Μαστρογαμβράκη-Τσίτσου

Για το σοβαρό θέμα της ελαττωματικότητας της συμφωνίας των συζύγων στο πλαίσιο της έκδοσης του συναινετικού διαζυγίου καθώς και για τη δυνατότητα προβολής της ελαττωματικότητας αυτής με ένδικα μέσα υπάρχει πολλή νομολογία και εκτενής βιβλιογραφία.

Για την καταπόση των αναγνωστών του «Αγόνα της Γυναίκας» θα αναφέρω παρακάτω περιληπτικά την υπ' αριθμ. 1294/1990 απόφαση του Εφετείου Θεσσαλονίκης (Αρμενόπουλος, τεύχος 4ο, σελίς 326 επόμεν.), την απόφαση του Εφετείου Αθηνών υπ' αριθμόν 10.273/ 1984 (Νομ. Βήμα, Τόμος 33, σελίδα 475 επόμεν.) καθώς και σχετικές απόψεις του καθηγητή του Αστικού Δικαίου Ι. Σπυριδάκη («Οικογενειακό Δίκαιο», αριθμός 75, σελίδα 192 επόμεν.).

1. Απόφαση Εφετείου Θεσσαλονίκης 1294/1990

Περίληψη

Διαζύγιο συναινετικό (ΑΚ 1441): Προϋποθέσεις για την έκδοση του. Η συμφωνία για τη λύση του γάμου δεν πρέπει να είναι ελαττωματική λόγω πλάνης, απάτης ή απειλής: η προβολή των ελαττωμάτων αυτών μπορεί να γίνει με ένδικα μέσα στα πλαίσια της δίκης διαζυγίου· νόμω βάσιμη είναι η έφεση με την οποία προσβάλλεται η πρωτόδικη απόφαση συναινετικού διαζυγίου, για το λόγο ότι οι δηλώσεις βουλήσεως του ενός συζύγου για λύση του γάμου ήταν προϊόν αφόρητης ψυχολογικής βίας εκ μέρους του άλλου συζύγου.

Κείμενο Απόφασης

Κατά τις διατάξεις του άρθρ. 1441 εδ. α' και β' του Αστικού Κώδικα, όπως ισχύει μετά το ν. 1329/1983, «όταν οι σύζυγοι συμφωνούν για το διαζύγιο, μπορούν να το ζητήσουν με κοινή αίτησή τους, που δικάζεται κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας (συναινετικό διαζύγιο). Για να εκδοθεί συναινετικό διαζύγιο, πρέπει ο γάμος να έχει διαρκέσει τουλάχιστον ένα χρόνο πριν από την κατάθεση της

αίτησης και η συμφωνία των συζύγων να δηλωθεί στο δικαστήριο, αυτοπροσώπως ή με ειδικό πληρεξούσιο, σε δύο συνεδριάσεις, που να απέχουν μεταξύ τους έξι τουλάχιστον μήνες». Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει, μεταξύ άλλων, αρνητικά ότι η συμφωνία για τη λύση του γάμου δεν πρέπει να είναι ελαττωματική λόγω πλάνης, απάτης ή απειλής. Η προβολή αυτών των ελαττωμάτων μπορεί να γίνει μέσα στα πλαίσια της δίκης διαζυγίου με ένδικα μέσα (βλ. Ι. Σπυριδάκη, Νομ. Βήμα, 33.477 και Εφ. Αθηνών 10.273/84, Νομ. Βήμα 33.475). Στην προκειμένη περίπτωση η εκκαλούσα ισχυρίζεται, με την κρινόμενη έφεσή της, ότι οι δηλώσεις της ενώπιον του πρωτόδικου Δικαστηρίου, που εξέδωσε την εκκαλούμενη απόφαση συναινετικού διαζυγίου αυτής και του εφεσιβλήτου συζύγου της ήταν προϊόντα αφόρητης ψυχολογικής βίας, πιέσεων και απειλών εκ μέρους του εφεσιβλήτου, ο οποίος την απειλούσε ότι, αν δεν συναινέσει στη λύση του γάμου τους, εκμεταλλευόμενος την ψυχονευρωτική κατάσταση και τη μελαγχολία από την οποία έπασχε, θα της στερούσε την επικοινωνία με τα ανήλικα τέκνα τους, τα οποία υπεραγαπά, και θα επιδίωκε να τη θέσει υπό δικαστική απαγόρευση. Ο μοναδικός αυτός λόγος της έφεσης είναι νόμω βάσιμος, σύμφωνα με τα προαναφερόμενα, αλλά πρέπει να απορριφθεί, καθώς και όλη η έφεση, ως ουσιαστικά αβάσιμη, αφού προς απόδειξή της δεν προσκομίστηκε κανένα αποδεικτικό στοιχείο.

2. Απόφαση από το Εφετείο Αθηνών 10.273/1984

Περίληψη

Για το συναινετικό διαζύγιο απαιτείται: α) Συμφωνία συζύγων απαλλαγμένη από ελαττώματα, ώριμη, σταθερή και ανεπηρέαστη και β) Διαπλαστική δικαστική απόφαση. Η σταθερότητα κ.λπ. της θέλησεως για λύση του γάμου διαπιστώνεται από το δικαστήριο. Τα ελαττώματα της βουλήσεως προβάλλονται μόνο στο πλαίσιο της δίκης

διαζυγίου. Πλάνη ως προς τα παραγωγικά αίτια της συμφωνίας λύσης του γάμου δεν είναι ουσιώδης και δεν δίνει δικαίωμα ακύρωσης της συμφωνίας. Μονομερής υπαναχώρηση από τη συμφωνία λύσεως του γάμου μετά την έκδοση της οριστικής απόφασης δεν είναι επιτρεπτή.

3. Κατά τον καθηγητή Ι. Σπυριδάκη:

Από τις διατάξεις του άρθρου 1.441 ΑΚ προκύπτουν τα εξής: α) Η βάση για λύση του γάμου με συναινετικό διαζύγιο είναι να συμφωνούν σ' αυτό οι σύζυγοι. β) Και στην περίπτωση όμως αυτή η λύση του γάμου επέρχεται με δικαστική (διαπλαστική) απόφαση, που δεν περιορίζεται απλώς στην επικύρωση της σχετικής συμφωνίας των συζύγων. γ) Η θέληση των συζύγων για τη λύση του γάμου πρέπει να είναι ώριμη, σταθερή και ανεπηρέαστη. Αυτό διαπιστώνεται με τη δήλωσή τους στο δικαστήριο αυτοπροσώπως ή με ειδικό πληρεξούσιο σε δύο συνεδριάσεις, που απέχουν μεταξύ τους έξι τουλάχιστον μήνες. δ) Η συμφωνία για τη λύση του γάμου πρέπει επίσης να είναι απαλλαγμένη από ελαττώματα (πλάνη - απάτη - απειλή). Η προβολή αυτών των ελαττωμάτων μπορεί να γίνει μόνο μέσα στα πλαίσια της δίκης διαζυγίου, όπως τα ένδικα μέσα. ε) Εντελώς διαφορετική από τη συμφωνία για τη λύση του γάμου είναι η (έγγραφη) συμφωνία για την επιμέλεια των τέκνων και της επικοινωνίας με αυτά. Η δεύτερη αυτή συμφωνία επικυρώνεται από το δικαστήριο, είναι όμως προσωρινή και δεσμεύει μέχρι την οριστική ρύθμιση των σχετικών ζητημάτων κατά το άρθρο 1.513 Α.Κ. Καθένας από τους συζύγους μπορεί να ζητήσει διαφορετική ρύθμιση της επιμέλειας των τέκνων και της επικοινωνίας με αυτά με αγωγή, κατά το άρθρο 1.513 Α.Κ. 17 και 681 Β.Κ.Πολ.Δικ. (όπως ισχύουν μετά το ν. 1329/1983).

Συνοπτικά: Αν η «συναίνεση» ήταν προϊόν πλάνης, απάτης, ψυχολογικής βίας, το συναινετικό διαζύγιο μπορεί να ακυρωθεί.